

JADWIGA PLEWKO

Z DZIAŁALNOŚCI ZAKŁADU DUSZPASTERSTWA I MIGRACJI POLONIJNEJ KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO W LATACH 1977-1982

Zakład Duszpasterstwa i Migracji Polonijnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego obchodzi w listopadzie 1982 r. dziesięciolecie swej pracy. Okres ten wypełniony był działalnością naukowo-badawczą, dydaktyczną, wydawniczą, popularyzatorską, skierowaną tak na środowiska Polonii i emigracji polskiej w różnych krajach świata, jak też służącą wiedzą i informacją o Polonii społeczeństwu w kraju.

Zakład otwarty jest na kontakty ze środowiskami polonijnymi o różnych orientacjach i poglądach, większość jednak tych relacji dotyczy środowisk katolickich, duszpasterskich oraz ośrodków naukowych. Sprzyja temu ogólny profil naukowy Zakładu, który — obok problematyki społecznej i kulturalnej — uwzględnia w szerokim zakresie badania nad życiem religijnym Polonii.

Dla dokładniejszego zorientowania w pracach Zakładu przedstawione zostaną w niniejszym omówieniu główne dziedziny jego działalności w latach 1977-1982¹.

PROGRAM NAUKOWO-BADAWCZY

Trzon programu naukowo-badawczego Zakładu stanowią prace związane z przygotowaniem wielotomowego *Słownika geograficzno-historycznego katolickich parafii polskich w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie* oraz *Słownika biograficznego księży polskich pracujących w USA i Kanadzie od początku historii Kościoła w tych krajach do roku 1980*.

W bogatej już literaturze naukowej dotyczącej życia Polonii amerykańskiej istnieje nadal znaczna luka w całościowym ujęciu problemu znaczenia i roli duchowieństwa i parafii polskich w organizacji życia emigrantów i ich wkładu w kulturę społeczeństwa amerykańskiego. Zakład pragnie wypełnić tę lukę przygotowując opracowanie prezentujące te problemy głównie od strony faktograficznej, z uwzględnieniem sze-

¹ Sprawozdanie z działalności Zakładu za okres 1972-1977 zamieszczone zostało w 4 tomie *Studiów Polonijnych*.

rokiego tła historycznego i społecznego. Poprzez rzetelne ujęcie monograficzne dziejów każdej parafii polskiej na terenie USA i Kanady — w okresie od połowy XIX w. do 1980 r. — chcemy ukazać ogrom dążeń, wysiłków i wkładu Polaków w rozwój własnej społeczności etnicznej oraz krajów ich nowego osiedlenia. Opracowanie powyższe będzie miało charakter słownika, a więc zwięzłego kompendium wiedzy. Przygotowanie go wymaga podjęcia szczegółowych badań archiwalnych głównie na terenie obu krajów Ameryki Północnej. Zakład planuje, w miarę możliwości, objąć kwerendą archiwa centralne, diecezjalne i parafialne w USA i Kanadzie, a także źródła znajdujące się w zbiorach Archiwum Watykańskiego oraz Archiwum Prymasowskiego w Gnieźnie i Archiwum Akt Nowych w Warszawie. Prace nad przygotowaniem słownika zostały już rozpoczęte przez zespół pracowników pod przewodnictwem doc. dr hab. Czesława Blocha — kierownika Zakładu.

Zakład podjął również wstępne prace zmierzające do przygotowania elementarza do nauki języka polskiego — jako języka obcego — dla dzieci w wieku szkolnym. Na potrzebę opracowania takiego podręcznika wskazują od dawna liczne sygnały ze środowisk polonijnych. Elementarz przeznaczony będzie dla dzieci ze strefy anglojęzycznej. Zadanie przygotowania podręcznika zostało powierzono trzysobowemu zespołowi w składzie: mgr Anna Dobak, mgr Krystyna Ludzińska, dr Władysław Makarski.

Dopełnieniem zarysowanego wyżej głównego nurtu programu naukowego są różnorodne badania indywidualne pracowników Zakładu, podejmowane w środowiskach Polonii Stanów Zjednoczonych, Kanady, Wielkiej Brytanii, Francji, RFN, Austrii.

W roku akademickim 1977/1978 na terenie Stanów Zjednoczonych przebywał doc. Czesław Bloch zbierając materiały do opracowania zagadnienia pomocy Polonii amerykańskiej dla Polski w czasie I i II wojny światowej. Doc. Bloch wraz z mgr Andrzejem Hałasem w czerwcu 1982 r. wyjechali ponownie na teren USA i Kanady dla podjęcia kwerendy archiwalnej do wspomnianego wyżej słownika parafii polskich.

W okresie kwiecień-listopad 1980 r. w Kanadzie przebywała mgr Jadwiga Plewko prowadząc badania terenowe dotyczące działalności organizacji polonijnych w tym kraju.

Zakład podjął systematyczną kwerendę archiwów znajdujących się w Instytucie Polskim im. Gen. Sikorskiego w Londynie. W okresie 24 VII-6 IX 1980 r. zapoczątkowała ją mgr Krystyna Ludzińska zapoznając się ze zbiorami dotyczącymi emigracji polskiej w Wielkiej Brytanii, USA, Kanadzie i krajach Ameryki Południowej oraz jej udziału w walce zbrojnej podczas II wojny światowej. W okresie wakacyjnym 1981 r. oraz 1982 r. badania te były kontynuowane przez K. Ludzińską,

doc. Cz. Blocha oraz mgr Annę Zajęc. Ponadto podczas pobytu w Wielkiej Brytanii w 1980 i 1981 r. K. Ludzińska podjęła badania językoznawcze z zakresu interferencji językowej wśród młodzieży z drugiego pokolenia emigracyjnego. Przeprowadziła je wśród uczniów polskich szkół sobotnich w Londynie oraz w Fawley Court i Pitsford.

Na terenie Francji dwukrotnie (w okresie kwiecień-maj 1979 r. oraz w roku akademickim 1980/1981) prowadził badania historyczne ks. dr Roman Dzwonkowski. Dotyczyły one historii duszpasterstwa polskiego we Francji w okresie 1908-1940 r.

Działalność duszpasterstwa polskiego w Niemczech Zachodnich i Austrii oraz dzieje Polonii w RFN i Luksemburgu stanowiły przedmiot badań ks. dr Anastazego Nadolnego, który przebywał na terenie tych krajów w terminach: lipiec-sierpień 1978 r., luty-kwiecień 1979 r. oraz czerwiec-sierpień 1981 r.

Dodać należy także, iż w maju 1981 r. kwerendę wstępną materiałów dotyczących parafii polskich w Ameryce Północnej znajdujących się w Archiwum Watykańskim, przeprowadził mgr Andrzej Hałas.

Dla zaprezentowania pełnego dorobku naukowo-badawczego Zakładu należy przedstawić jeszcze dwie istotne w jego pracy dziedziny: sympozja naukowe i działalność wydawnicza.

SYMPOZJA NAUKOWE

W omawianym okresie Zakład zorganizował 5 sesji naukowych, które zgromadziły liczne grono badaczy problematyki polonijnej z kraju i z zagranicy oraz bezpośrednich uczestników życia polonijnego ze środowisk polskich wielu krajów. Tematy poszczególnych sesji były następujące: 1978 r. — *Problemy przywództwa grup etnicznych*; 1979 r. — *Problemy integracji polskiej grupy etnicznej ze społeczeństwami krajów osiedlenia*; 1980 r. — *Rola Kościoła w organizowaniu i działalności szkolnictwa polonijnego po II wojnie światowej*; 1981 r. — *Czterdziesta rocznica śmierci Ignacego Paderewskiego i setna rocznica urodzin gen. Władysława Sikorskiego*; 1981 r. — *Wybór i pontyfikat Jana Pawła II a Polonia w świecie*.

Zagadnienie przywództwa w grupie polonijnej to teren badań naukowych jeszcze bardzo mało spenetrowany, choć ważny dla zrozumienia wielu zjawisk życia społecznego skupisk polskich. Zamierzeniem sesji w 1978 r. było więc umożliwienie spotkania i konfrontacji poglądów i doświadczeń teoretykom, badaczom problematyki polonijnej i praktykom życia polonijnego, przywódcom i działaczom organizacji polskich.

Konferencja zgromadziła około 70 uczestników, w tym 17 gości zagranicznych z Kanady, USA, RFN, Wielkiej Brytanii. Wygłoszono referaty omawiające socjologiczne (J. Turowski), psychospołeczne (ks. W. Prężyna) i polityczne (A. Bromke) aspekty przywództwa w polskiej grupie etnicznej w świecie. Przedstawiono także specyficzne problemy przywództwa w historii Polonii kanadyjskiej (B. Heydenkorn), francuskiej (ks. R. Dzwonkowski) i amerykańskiej (K. Symonolewicz — Symmons). Wiele uwagi poświęcono sylwetkom i roli liderów polonijnych, w tym szczególnie duszpasterzy w skupiskach polskich w Stanach Zjednoczonych (T. Lindsay Baker, J. Cleksiński), RFN (ks. A. Nadolny), Australii (o. Z. Komosiński). Sesja przyniosła wiele interesujących konstatacji, m.in. podkreślono dokonujące się przemiany w charakterze przywództwa, występowanie zjawiska przywództwa grupowego (Francja, Kanada). Zwrócono uwagę na przywódczy charakter działalności parafii polonijnych.

Tematem sympozjum w 1979 r. były zagadnienia integracji Polonii ze społeczeństwami krajów osiedlenia. Konferencja podjęła tu jedną z podstawowych kwestii w bogatej problematyce życia grupy etnicznej. Chodziło o wskazanie czynników ułatwiających bądź zakłócających proces integracji rozumiany jako proces czynnego uczestnictwa Polonii w życiu społeczeństwa kraju zamieszkania z jednoczesnym podejmowaniem działań mających na celu zachowanie odrębności kulturowej własnej grupy. Poszczególne referaty poddały analizie czynniki prawne (G. Rysiak), kulturowe (Cz. Bloch, ks. A. Nadolny, A. Paczkowski), kanoniczno-pastoralne (ks. J. Bakalarz), ekonomiczne (ks. P. Taras), rolę instytucji wyznaczonych do obrony interesów imigrantów (G. Verbunt), rolę placówek duszpasterskich (ks. R. Dzwonkowski). Rozważania te zostały poprzedzone analizą problemu integracji grup etnicznych z punktu widzenia socjologii (J. Turowski) i katolickiej nauki społecznej (ks. J. Majka). Obrady sesji zgromadziły około 50 uczestników, w tym 4 osoby z zagranicy (Kanada, Francja, Stany Zjednoczone).

Jednym z elementów sprzyjających zachowaniu odrębności kulturowej grupy etnicznej jest utrzymywane przez nią szkolnictwo. W historii emigracji polskiej było ono aż do II wojny światowej prowadzone niemal wyłącznie przez Kościół katolicki. Po wojnie rysuje się tendencja przejmowania szkół przez różnego typu organizacje polonijne. Roli Kościoła w organizowaniu i działalności szkolnictwa polonijnego różnych szczebli po II wojnie światowej poświęcone było sympozjum w 1980 r. Wygłoszone referaty i komunikaty dały szeroki przegląd problemów nurtujących szkolnictwo polskie na obczyźnie. Dotyczyły one m.in. struktury szkolnictwa, programów nauczania i pomocy szkolnych, finansowania

szkół, naboru uczniów i słuchaczy, a także zagadnień ogólniejszych związanych z socjologiczno-kulturowymi funkcjami szkoły polonijnej (ks. P. Taras), czy wreszcie doktrynalno-prawnym stanowiskiem Kościoła wobec szkolnictwa grup etnicznych (ks. J. Bakalarz). Zaprezentowane na sesji opracowania omiawiały stan i szczegółowe problemy oświaty polonijnej skupisk polskich w: Argentynie (o. H. Wróbel), Danii (ks. W. Zdunek, E. Later-Chodyłowa), Francji (ks. R. Dzwonkowski), Kanadzie (B. Heydenkorn, T. Krukowski, ks. W. Wnuk), RFN i Austrii (ks. A. Nadolny, ks. J. Śliwański), Stanach Zjednoczonych (M. Bida, J. Jachniewicz), Szwecji (J. Gruszyński), Wielkiej Brytanii (J. Gruszyński, ks. A. Janicki). Uczestnicy podkreślali przemiany zachodzące w systemie szkolnictwa polonijnego: obniżenie się frekwencji dzieci w szkołach polskich, wzrost zainteresowania nauką języka polskiego wśród dorosłych (zwłaszcza po wyborze papieża Jana Pawła II), wzrost udziału pozakościelnych instytucji i organizacji polonijnych w prowadzeniu szkolnictwa, znaczenie pozaszkolnych form oświaty polonijnej.

W 1981 r. Zakład zorganizował 2 sesje. Okazją do przygotowania pierwszej z nich, przy współudziale I Katedry Historii Nowożytnej KUL, były zbiegające się w tym roku dwie rocznice historyczne: 100-lecie urodzin gen. Władysława Sikorskiego i 40 rocznica śmierci Ignacego Paderewskiego. Tematy wygłoszonych referatów były następujące: *Koncepcje polityczne i wojskowe W. Sikorskiego w latach 1914-1918* (J. Molenda); *Stosunki między I. Paderewskim a J. Piłsudskim w 1919 r. i ich następstwa* (R. Wapiński); *Kontakty Paderewski-Wilson* (J. Kozłowski); *I. Paderewski i W. Sikorski a Front Morges* (H. Przybylski); *Gen. Sikorskiego koncepcja polityki zagranicznej Polski w przededniu II wojny światowej* (T. Jędruszczak); *Przyjaźń i współpraca Paderewskiego i Sikorskiego* (M. M. Drozdowski); *I. Paderewski i W. Sikorski a ruch chrześcijańsko-społeczny w Polsce* (R. Bender); wreszcie dwa ostatnie referaty bezpośrednio dotyczące związków obu mężów stanu z Polonią: *Starcia gen. Sikorskiego o pomoc Polonii amerykańskiej dla Polski w okresie II wojny światowej* (Cz. Bloch); *Polonia w USA wobec inicjatyw politycznych I. Paderewskiego i W. Sikorskiego w dwu wojnach światowych* (A. Brożek). Temat konferencji wywołał duże zainteresowanie w kręgach historyków różnych ośrodków naukowych kraju (Warszawa, Gdańsk, Katowice, Poznań, Lublin), dziennikarzy i publicystów, a także wśród byłych żołnierzy gen. Sikorskiego. Rezultaty obrad — referaty, komunikaty, głosy w dyskusji — zostaną opublikowane w oddzielnej pozycji książkowej.

W listopadzie 1981 r. odbyło się ósme już z kolei w historii Zakładu sympozjum naukowe. Tym razem poświęcone było zagadnieniu wpływu wyboru i pontyfikatu Jana Pawła II na Polonię. Była to pierwsza próba

podjęcia tego problemu; próba trudna ze względu na zbyt krótki jeszcze dystans czasowy, nie pozwalający na formułowanie obiektywnych uogólnień, a także ze względu na niewielką ilość materiałów badawczych dla przeprowadzenia analiz w skali całej Polonii. Niemniej jednak temat wzbudził żywe zainteresowanie w środowiskach polskich za granicą. Świadczy o tym obecność na sympozjum 8 referatów zagranicznych (z Austrii, Belgii, Brazylii, Wielkiej Brytanii, Szwecji, USA), a ponadto nadesłanie 11 referatów i komunikatów z: Argentyny, Australii, Kanady, RFN, Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii.

Niemal wszystkie referaty zawierały na wstępie opis entuzjastycznych, spontanicznych reakcji radości i dumy Polonii z wyboru papieża-Polaka. Szerszą analizę tego fenomenu, na podstawie doniesień prasy polonijnej całego świata, przyniósł referat ks. P. Tarasa. Znakomitym dopełnieniem obrazu wzajemnych relacji Ojca Świętego i Polonii był referat dotyczący oczekiwań i nadziei Jana Pawła II w odniesieniu do Polonii, opracowany na podstawie oficjalnych wypowiedzi papieża, dokumentów, przemówień wygłaszanych na licznych audiencjach z udziałem przedstawicieli środowisk polonijnych oraz spotkaniach podczas podróży papieskich (Cz. Bloch). Nie zabrakło w prezentowanych wystąpieniach także wzmianek o reakcjach środowisk lokalnych, niepolskich, na wybór nowego papieża. W całości zagadnieniu temu w odniesieniu do brytyjskiej opinii publicznej poświęcony był interesujący referat prof. N. Davisa.

Przegląd wystąpień referatów i głosów w dyskusji prowadzi do pewnych konstatacji. Wybór papieża-Polaka ożywił wśród członków Polonii poczucie dumy narodowej, zniwelował występujące jeszcze często kompleksy, podniósł prestiż Polonii w krajach jej zamieszkania. Wzmógł poczucie solidarności Polaków w różnych krajach świata, pogłębił świadomość łączności z narodem polskim w kraju, zwiększył zainteresowanie nauką języka polskiego. Liczni referenci podkreślali ożywienie życia religijnego Polonii. Obserwowalnymi wskaźnikami są tu: wzrost frekwencji na mszach św. w polskich parafiach, organizowanie specjalnych nabożeństw szesnastego każdego miesiąca w intencji Ojca Świętego, organizowanie odczytów i spotkań mających na celu dyskusję nad encyklikami i wypowiedziami papieża, popularyzacja dorobku myśli etnicznej Ojca Świętego, wzrost liczby pielgrzymek do Watykanu, wydatny udział Polonii w zbiorce na budowę Domu Pielgrzyna w Rzymie, a niejednokrotnie również podjęcie budowy nowych świątyń czy ośrodków duszpasterskich na swoim terenie. Referaty podkreślały też fakt ożywienia działalności organizacji polonijnych, nie tylko religijnych.

Uczestnicy sympozjum zastrzegali często, iż przedstawiane przez nich szczegółowe obserwacje inicjatyw i działań Polonii po wyborze Jana

Pawła II nie powinny być uznane w całości za trwałe zmiany i przeobrażenia życia Polonii. Podkreślano, że dla sprawdzenia ich skuteczności potrzeba próby czasu.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Na dotychczasowy dorobek wydawniczy Zakładu składa się: 6 pozycji książkowych opublikowanych i 5 dalszych złożonych do druku, specjalny, podwójny numer „Zeszytów Naukowych KUL”, wydanych drukiem 5 tomów seryjnej publikacji Zakładu pt. *Studia polonijne* i dalsze 2 tomy złożone w Wydawnictwie.

W 1978 r. ukazała się praca ks. Józefa Bakalarza *Parafia personalna dla migrantów w prawodawstwie powszechnym Kościoła zachodniego* (ss. 154, streszczenie w języku angielskim). Wobec rozpowszechnionego w naszych czasach zjawiska migracji ludności autor podejmuje niezwykle ważny dla Kościoła problem opieki duszpasterskiej nad migrantami realizowanej w ramach parafii personalnych. Rozprawa dotyczy kwestii powstania i rozwoju parafii personalnej dla migrantów z punktu widzenia przepisów prawa kanonicznego, ze szczególnym uwzględnieniem uchwał Soboru Watykańskiego II.

Staraniem Zakładu w 1980 r. została opublikowana praca ks. Anastażego Nadolnego *Opieka duszpasterska nad dziećmi i młodzieżą polską na terenie Niemiec Zachodnich w latach 1945-1965* (ss. 208 streszczenie w języku niemieckim). Książka podejmuje pomijany dotychczas w opracowaniach na temat wychodźstwa polskiego w Niemczech po II wojnie światowej problem roli Kościoła w organizowaniu życia społecznego wychodźców polskich. Praca omawia różne formy duszpasterstwa polskiego wśród dzieci i młodzieży: udział duchownych w prowadzeniu szkolnictwa polskiego, ich pracę duszpasterską w organizacjach młodzieżowych, duszpasterstwo parafialne, różne formy pomocy charytatywnej i społecznej. Praca oparta jest na bogatej bazie źródłowej, której trzon stanowią archiwa Kurii Biskupiej dla Polaków w Niemczech Zachodnich.

Tematyki duszpasterskiej wśród Polaków na obczyźnie dotyczy również wydana w 1982 r. praca zbiorowa pod redakcją J. Bakalarza, R. Dzwonkowskiego, M. Krąpca, A. Nadolnego, P. Tarasa, J. Turowskiego zatytułowana *Działalność męskich zgromadzeń zakonnych wśród Polonii* (ss. 601, streszczenie w języku polskim i angielskim, mapa działalności zgromadzeń wśród Polonii). Książka obejmuje okres 150 lat — począwszy od lat trzydziestych XIX w. — pracy duszpasterskiej na wszystkich kontynentach 13 polskich zgromadzeń zakonnych (bernardyńni, chrystusowcy, marianie, misjonarze Świętej Rodziny, orioniści, pal-

lotyni, paulini, pasjoniści, saletyni, salezianie, werbiści, zmartwychwstańcy, oblaci Maryi Niepokalanej).

Z wydawnictw o tematyce polonijnej lub przeznaczonych dla odbiorcy polonijnego należy wymienić tu jeszcze: podręcznik języka polskiego dla cudzoziemców z angielskiej strefy językowej — *Wśród Polaków. Polish for foreign students* autorstwa Brygidy Rudzkiej i Zofii Goczolowej, którego 2 wydanie ukazało się w 1981 r. oraz, kolejno, 2 (1978), 3 (1979), 4 (1981), 5 (1983) tom *Studiów Polonijnych. Studia Polonijne* są seryjnym wydawnictwem Zakładu. Materiały w nich prezentowane dotyczą problematyki duszpasterstwa polonijnego, organizacji życia społecznego skupisk polskich (szkolnictwo, organizacje polonijne), zagadnień integracji i tożsamości kulturowej i etnicznej grupy polskiej. Trzon materiałów stanowią zwykle referaty i komunikaty prezentowane na kolejnych sympozjach naukowych Zakładu. Począwszy od tomu 4 wprowadzony został nowy dział: *Dokumenty Kościoła o duszpasterstwie migrantów*. Dzięki temu udostępniono czytelnikom treść podstawowych w tym zakresie dokumentów: konstytucji apostolskiej papieża Piusa XII *Exsul familia*, Pawła VI *Pastoralis migratorum cura*, Kongregacji Biskupów *Instrukcja dotycząca duszpasterstwa wśród migrantów*, Pawła VI *Apostolicae caritatis*. W przygotowaniu znajdują się dalsze tomy *Studiów Polonijnych* poświęcone m.in. problematyce szkolnictwa polonijnego.

Spośród książek o tematyce polonijnej, już opublikowanych, wymienić należy: Isabelle Jost *Osadnictwo kaszubskie w Ontario*, Roberta Daszkiewicza *Harcerstwo polskie poza granicami kraju od zarania do 1939 r. w relacjach i dokumentach*. Opublikowano też: Danuty Mostwin *Trzecia wartość* oraz dwie prace zbiorowe — *Czterdziesta rocznica śmierci Ignacego Paderewskiego i setna rocznica urodzin gen. Władysława Sikorskiego*, a także *Wybór i pontyfikat Jana Pawła II a Polonia w świecie*.

ODCZYTY GOŚCI ZAGRANICZNYCH

Oprócz wymienionych wyżej wizyt gości zagranicznych związanych z ich udziałem w kolejnych sympozjach, Zakład zorganizował w minionym okresie dodatkowo 5 odczytów.

28 VI 1979 r. gościem Zakładu był znany socjolog polskiego pochodzenia, mieszkający w Australii, profesor National University of Australia — Jerzy Zubrzycki. Wystąpił on z odczytem *Wielokulturowość w Australii i Kanadzie*.

Zagadnieniom dotyczącym Polonii austriackiej poświęcony był również kolejny wykład, który wygłosił 19 X 1979 r. profesor University of

Adelaide — Jerzy Smolicz. W oparciu o własne badania socjologiczne omówił on problem *Kultura polskiej grupy etnicznej na tle innych grup narodowych w Australii*.

6 XI 1979 r. z wykładem *Rola przywódcy w grupie, szkole, parafii polonijnej* wystąpił w Zakładzie ks. dr Wawrzyniec Hoppe z Zakładów Naukowych w Orchard Lake w Stanach Zjednoczonych.

Kolejnym gościem Zakładu był profesor filozofii i studiów religioznawczych, autor wielu znanych publikacji dotyczących problematyki etnicznej w USA — Michael Novak, 20 XI 1979 r. wygłosił on odczyt *Nowa etniczność w aspekcie religijnym, demograficznym, ekonomicznym i kulturalnym*.

W maju 1980 r. na zaproszenie Zakładu przybył na KUL konsul generalny USA w Krakowie, Carl A. Bastiani, z wykładem pt. *Polityka rządu USA wobec grup etnicznych*.

NAGRODA NAUKOWA IM. FRANCISZKA SKOWYRY

Zakład utrzymuje od lat owocne kontakty z osobami i środowiskami zagranicznymi żywo zainteresowanymi rozwojem kultury i nauki polskiej. Wyrazem tego zainteresowania jest ustanowiona w 1980 r. w USA fundacja im. Franciszka Skowyry, której Zakład jest pełnomocnikiem. Nagroda przyznawana jest za prace magisterskie, doktorskie i habilitacyjne, powstałe na KUL, z zakresu historii najnowszej, a szczególnie dziejów polskiej myśli politycznej, ruchu ludowego i walk niepodległościowych oraz dotyczące problematyki polonijnej i religijnej, a zwłaszcza ukazujące wkład Kościoła i duchowieństwa w rozwój kultury narodowej, w walkę o wolność i niepodległość Polski.

Do tej pory Zakład przyznał nagrody za następujące prace:

W roku akademickim 1980/1981

— ks. Anastazy Nadolny. *Opieka duszpasterska nad dziećmi i młodzieżą polską na terenie Niemiec Zachodnich w latach 1945-65* (praca doktorska).

W roku akademickim 1981/1982

— ks. Józef Bakalarz. *Parafia personalna dla migrantów w prawodawstwie powszechnym Kościoła zachodniego* (praca doktorska);

— Stanisław Olczak. *Szkolnictwo parafialne w Wielkopolsce w XVII i XVIII wieku* (praca doktorska);

— Jan Ziółek. *Stosunek Wielkiej Emigracji do dynastii Bonapartych* (rozprawa habilitacyjna);

— ks. Tadeusz Bańkowski. *Teatr religijny w Tarnowie w XX wieku* (praca magisterska).